

AKSARA SUNDA

A. Pengertian Aksara Sunda

Aksara Sunda téh asalna tina aksara Brahmi ti India, leuwih jauhna deui tina aksara Pallawa. Dipakéna aksara Sunda téh dina prasasti, piagem jeung naskah kuna. Dumasar kana catetan sajarah, aksara Sunda geus dipaké ku urang Sunda ti abad ka- 14. Prasasti anu maké aksara Sunda nya éta prasati Geger Hanjuang di Tasikmalaya jeung prasati Astana Gedé di Kawali Ciamis. Piagem anu make aksara Sunda nya éta Pigem Kabantenan di Bekasi. Ari naskah kuna anu make aksara Sunda diantaranya waé Carita Pakuan, Carita Parahyangan, Siksakandang Karesian jeung Amanat Galunggung. Disawang tina wangun jeung sifatna, aksara Sunda kaasup aksara miengan (silabis), nyaéta hiji aksara ngalambangkeun saengang . Tangtu béda jeung aksara latén nu sifatna misora (fonétis), nya éta hiji aksara ngalambangkeun hiji sora. Béda deui jeung aksara tionghoa anu sipatna milambang (logografis), nya éta hiji aksara ngalambangkeun hiji kecap.

B. Mikawanoh Wangun Aksara Sunda

Aksara Sunda Kaganga miboga opat rupa wangun, diantaranya nyaeta : 7 aksara swara (vocal), 23 aksara ngalagena (konsonan), 13 rarangkén (pananda sora), jeung 10 angka.

1. Aksara Swara (aksara vokal)

Aksara swara (vokal) aya 7 rupa nyaéta <a>, <i>, <u>, <é>, <o>, <e>, jeung <eu>.

Contoh Aksara Swara :

No.	Ungkara	Ditulisna
1	agama	ᮘᮞᮔ᮪
2	iraha	ᮘᮞᮒ᮪
3	ulama	ᮘᮞᮒ᮪
4	eman	ᮘᮞᮒ᮪
5	Oman	ᮘᮞᮒ᮪
6	enya	ᮘᮞᮒ᮪
7	eupan	ᮘᮞᮒ᮪

2. Aksara Ngalagena (aksara konsonan anu dibarengan ku vocal a)

Aksara ngalagena nyaéta aksara konsonan au dibarengan ku vokal /a/, upamana waé konsonan /k/ jeung vokal /a/ jadi aksara <ka>.

a) Aksara Ngalagena Sampakan (tulén)

Aya 18 rupa nyaéta : <ka>, <ga>, <ca>, <ja>, <nya>, <ta>, <da>, <na>, <pa>, <ba>, <ma>, <ya>, <ra>, <la>, <wa>, <sa>, <ha>.

b) Aksara Ngalagena serepan

Aya 5 rupa nyaéta : <fa>, <qa>, <va>, <xa>, <za>.

Contoh Aksara Ngalagena :

No.	Ungkara	Ditulisna	No.	Ungkara	Ditulisna
1	kalapa	ᮘᮞᮒ᮪	13	yana	ᮘᮞᮒ᮪
2	gagala	ᮘᮞᮒ᮪	14	rasa	ᮘᮞᮒ᮪
3	ngala	ᮘᮞᮒ᮪	15	lara	ᮘᮞᮒ᮪
4	caca	ᮘᮞᮒ᮪	16	walakaya	ᮘᮞᮒ᮪
5	jaka	ᮘᮞᮒ᮪	17	sabaraha	ᮘᮞᮒ᮪
6	nyata	ᮘᮞᮒ᮪	18	hangasa	ᮘᮞᮒ᮪
7	tamada	ᮘᮞᮒ᮪	19	fakir	ᮘᮞᮒ᮪
8	dada	ᮘᮞᮒ᮪	20	goriah	ᮘᮞᮒ᮪
9	nagara	ᮘᮞᮒ᮪	21	vitamin	ᮘᮞᮒ᮪
10	pahala	ᮘᮞᮒ᮪	22	éétra	ᮘᮞᮒ᮪
11	babasa	ᮘᮞᮒ᮪	23	éakat	ᮘᮞᮒ᮪
12	makaya	ᮘᮞᮒ᮪			

3. Angka

Jumlah angka teu kawatesanan, tapi angka dasar aya 10, nyaéta angka 0 nepi ka 9.

Contoh cara nuliskeun angka :

No.	Ungkara	Ditulisna
1	254	ᑕᑭᑦ
2	100.000,-	ᑕᑭᑦ.ᑕᑭᑦ.-
3	12 Juni 2010	ᑕ. ᑕᑕ ᑕᑭᑦ ᑕᑕᑕᑕ
		ᑕ. ᑕᑕ ᑕᑭᑦ ᑕᑕᑕᑕ
4	Prof. Dr. H. Dadan Hamdan	ᑕ. ᑕᑕᑕᑕ. ᑕᑕᑕᑕ. ᑕᑕᑕᑕ
		ᑕ. ᑕᑕᑕᑕ. ᑕᑕᑕᑕ. ᑕ. ᑕᑕᑕᑕ

4. Rarangkén (Pananda sora)

Rarangkén atawa sora (vokalisasi) jumlahna aya 13. Disawang tina tempat cicingna, rangkén aya sababaraha rupa nyaéta :

- ditulis di luhureun aksara,
- ditulis di handapeun aksara,
- ditulis sajajar jeung aksara.

Titénan wangun tulisan na dina tabél ieu dihandap :

nama	baku	buhun	nama	baku	buhun
Panyuku (-u)			Pangwisad (-h)		
Panéléng (-é)			Panglayar (-r)		
Panghulu (-i)			Panyecek (-ng)		
Pamepet (-e)			Pamingkal (-ya)		
Paneuleun g (-eu)			Panyiku (-la)		
Panolong (-o)			Panyakra (-ra)		
Pamaéh (mati)					

Contoh cara nuliskeun rarangkén :

No.	Rarangén	Ungkara	Ditulisna
1	Panghulu	<i>mimiti</i>	𑌒𑌒𑌕
2	Pamepet	<i>nereleng</i>	𑌒𑌕𑌕𑌕
3	Paneuleung	<i>meuleum</i>	𑌒𑌕𑌕𑌕𑌕𑌕
4	Panglayar	<i>sadar</i>	𑌒𑌕𑌕𑌕
5	Panyecek	<i>jangjang</i>	𑌒𑌕𑌕𑌕
6	Panyuku	<i>guguru</i>	𑌒𑌕𑌕𑌕
7	Panyakra	<i>drama</i>	𑌒𑌕𑌕𑌕
8	Panyiku	<i>taplak</i>	𑌒𑌕𑌕𑌕𑌕𑌕
9	Panéléng	<i>bébéné</i>	𑌒𑌕𑌕𑌕𑌕𑌕𑌕
10	Panolong	<i>molongo</i>	𑌒𑌕𑌕𑌕𑌕𑌕𑌕
11	Pamingkal	<i>madya</i>	𑌒𑌕𑌕𑌕𑌕
12	Pangwisad	<i>gajah</i>	𑌒𑌕𑌕𑌕𑌕
13	Pamaéh	<i>lalah</i>	𑌒𑌕𑌕𑌕𑌕𑌕